

гуманітарно-педагогічної академії.

Наукові інтереси: музична педагогіка, методика гри на фортепіано, диференціація навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR
ILINITSKAYA Natalia Stepanivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor of the theory and methodology of arts, head of the commission of piano disciplines of Khmelnytsky humanitarian and pedagogical academy.

Circle of scientific interests: musical pedagogy, method of playing piano, differentiation of training.

Дата надходження рукопису 20. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор Н. С. Савченко

УДК 678. 65.

КЛЕПАР Марія Василівна –
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкового навчання
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет» імені Василя Стефаника
e-mail: mklepar10@gmail.com

РОЛЬ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Міжнародні відносини як система міждержавної взаємодії між суб'єктами є складним і комплексним процесом. Вагомим фактором формування авторитету держави на міжнародній арені є культура, що формує імідж країни серед світової спільноти. Тому дослідження ролі активної культурно-мистецької дипломатії у сфері міжнародних відносин є вкрай важливим з погляду основних державних завдань – формування та захисту національної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі маємо ряд сучасних досліджень (В. Андрущенко, О. Гриценко, І. Дзюба, В. Ковальський, А. Колодій, В. Лісовий, В. Нікітіна, В. Рожко, В. Скурагівський, В. Трощинський, С. Чукут та ін.), в яких культурну дипломатію розглядають в руслі просування інтересів держави на міжнародному рівні засобами культури та мистецтва. Відтак, більшість наявних джерел містять теорію та історію культурної політики та культурної дипломатії, а міжнародні відносини представляються здебільшого під кутом аналізу політичних процесів.

Тому **метою статті** є: проаналізувати можливості використання українського культурного потенціалу для успішної реалізації завдань міжнародної політики, що входить до сфери обов'язків представників дипломатичних установ у країні перебування, а також з'ясувати основні чинники, які впливають на рівень присутності української культури у світі.

Виклад основного матеріалу

дослідження. Міжнародну політику складно уявити без такої вагової складової, як культура, яка завжди відігравала й надалі відіграватиме провідну роль у цьому процесі. Також неможливо представити міждержавний діалог без участі культурної дипломатії. Термін «культурна дипломатія» – не новий. Дослідники доводять, що він з'явився в науковому обігу в 1930-х роках [2].

Реагуючи на культурні запити суспільства, культурна дипломатія бере участь у його формуванні, осмисленні власного досвіду та плануванні майбутнього. Вона може і має бути складовою культурної політики держави, але лише у тому разі, якщо та відповідає актуальним потребам соціуму. Принципово наголосити, що впровадження ефективної політики культурної дипломатії неможливе без забезпечення відповідною аналітикою, яка дозволить більш чітко визначати цілі, завдання та корелювати з ними наступну діяльність. Саме держава має створювати необхідні умови для повноцінного розвитку культурного життя в країні та формування професійних кадрів, а також розвивати інституції, які опікуються просуванням культурних здобутків нації за кордоном.

Розглянемо зовнішньополітичний вимір політики культурної дипломатії та проблеми творення унікального культурного контенту для презентації країни за кордоном та здійснення комунікацій.

Отже, першочергове завдання полягає у тому, щоб створити власний оригінальний національний культурний продукт. Тому сфери культурної політики і культурної дипломатії є доволі взаємопов'язаними. Одна

з них вирішує проблему наповнення української культури неординарним і глибоким змістом, а інша відповідає за імплементацію цього змісту до системи міжнародних культурних комунікацій.

Українській культурній спільноті необхідно створити власний культурний багаж подій для «передачі» у глобальному просторі, який буде сприйнято різними аудиторіями. Працюючи над цим, важливо озвучувати найактуальніші для України меседжі, враховуючи важливість ідей інформаційної відповідальності, патріотизму, громадянської солідарності, толерантності, волонтерства. Саме вони мають вплинути на оновлений образ України. Це, у свою чергу, позначиться на ідентичності наступного покоління українців: вона трансформуватиметься у бік відкритості, мобільності та динамічності.

Інститути культурної дипломатії є умовою формування політики культурної дипломатії як системної та цілеспрямованої активності, яка, з одного боку, впливатиме на питання національної безпеки та міжнародного іміджу, а з іншого, – відкриє перспективи соціально-культурного та економічного розвитку держави, позитивно позначиться на внутрішній політичній стабільності, спроможності бачити і планувати майбутнє.

З огляду на важливість міжкультурних комунікацій та з точки зору лобювання зовнішньополітичних інтересів, з метою продукування цінностей у різних соціально-культурних контекстах більшість впливових європейських держав створили мережі культурних інституцій, що діють за кордоном. Дипломатична і культурна робота цих установ тісно пов'язані між собою та відповідають цілям і завданням культурної дипломатії.

Функціонування цих установ можливе, у першу чергу, завдяки державній підтримці – держава бачить у них інструмент для реалізації своїх зовнішньополітичних інтересів. Деякі із зазначених інституцій є неурядовими організаціями, однак отримують від держави фінансування (наприклад, Гете-Інститут фінансується федеральним урядом Німеччини).

Це обумовлено відмінною від української моделлю культурної політики більшості європейських країн, де промоцією культури займається переважно держава. Вона також виконує роль координатора, об'єднуючи вже існуючі культурні організації.

В Україні культура, поки що, не належить до пріоритетів державної політики.

Основним джерелом фінансування європейських культурних інститутів є видатки з бюджету. Окрім цього, вони можуть формувати власний бюджет, за рахунок провадження мовних курсів та фандрейзингу. Наприклад, фінансування мережі Чеських центрів надходить із державного бюджету, розподіляється на утримання штату працівників та приміщення, а також на окремі програми (вкуп авторського права, виставкова діяльність). Реалізація інших проектів передбачає залучення партнерів (скажімо, на видання книжок).

Фінансування культури в Україні є критично низьким. З урахуванням інфляції протягом останніх років реальне бюджетне фінансування культури і мистецтв в Україні знизилося вдвічі. При цьому українське законодавство не передбачає можливості ведення прибуткової діяльності державними установами. Більшість зазначених культурних установ є додатковою ланкою дипломатичних структур.

Як правило, інституція виконує завдання відділу з питань культури та науки дипломатичної установи: Польський Інститут – відділу з питань культури та науки Посольства Республіки Польща; Французький Інститут у Києві – складова відділу культури та співробітництва Посольства Франції в Україні. Водночас такі інституції підтримують не лише зовнішню політику держави-репрезентанта, а також її культуру та економіку, представляючи інтереси як урядових організацій, так і приватного бізнесу за кордоном.

Наприклад, у статуті Чеських центрів зазначається, що ці установи покликані співпрацювати з державними і недержавними організаціями Чеської Республіки з метою розвитку їхньої діяльності за кордоном, якщо вона відповідає інтересам держави.

Відповідність культурним запитам країни перебування, знання цільової аудиторії є однією з умов ефективної промоційної діяльності. Найбільш успішні проекти, реалізовані європейськими культурними інституціями, відповідають культурним запитам країн перебування та орієнтуються на місцеві культурні практики і особливості сприйняття мистецтва.

Європейські культурні інституції працюють на підтримку сучасної культури, реагуючи на найгостріші суспільні виклики. Без їхнього сприяння складно, а то й неможливо було б реалізувати масштабні проекти і форуми актуального мистецтва, які й є здебільшого продуктами колаборації. Іноді підтримка того чи іншого виду

мистецтва виокремлюється як пріоритетна.

Наприклад, Чеський центр у Києві проголошує особливим напрямком своєї діяльності підтримку молоді альтернативної музики. У статуті Чеських центрів зазначено, що їхня діяльність спрямована на розвиток альтернативних пошуків і нових тенденцій у мистецтві. Французький Інститут в Україні та Британська Рада активно займаються промоцією національного кіно.

Кожен із зазначених закладів є частиною розгалуженої мережі, що дозволяє узгоджувати та координувати діяльність, працювати на основі спільної стратегії, ставити єдині цілі та досягати їх єдиними методами. У роботі всіх філіалів певної мережі використовується ідентичний інструментарій, що дозволяє заощаджувати на фінансових та кадрових ресурсах, спрямовувати потенціал центрів на реалізацію конкретних проектів та досягати високої ефективності.

Така організація передбачає існування центрального офісу (бюро, штаб-квартира) у культурному центрі держави, не обов'язково у столиці (наприклад, Гете-Інститут має штаб-квартиру у Мюнхені).

Серед культурних проектів надзвичайно поширеними є проекти, спрямовані на стимулювання читання та книговидання, орієнтовані на підтримку літератури як одного із потужних засобів культурного впливу. Пріоритетними є перекладацькі проекти, оскільки сам переклад формує діалог між культурами, найтісніше знайомить їх між собою.

Зокрема, при стратегуванні його діяльності у фокусі мають знаходитися наступні важливі функції цієї інституції:

- налагодження сталих зовнішньополітичних зв'язків України засобами культури;

- підтримка та заохочення творчого розвитку митців та культурних гравців в Україні та за кордоном; сприяння розвитку сучасного мистецтва та креативних індустрій;

- розробка маркетингових стратегій просування українського культурного продукту за кордоном;

- залучення культури до впровадження ефективної інформаційної політики;

- заохочення вивчення української мови як чинника підтримки культурної ідентичності українських громад та відкриття освітніх та наукових можливостей України;

- підвищення інвестиційної привабливості України, просування економічних інтересів держави у світі, підтримка українського бізнесу за кордоном;

- зміна державної моделі культурної

політики, позиціонування культури як суб'єкта зовнішньої політики, вихід культури на міжгалузевий рівень, відкриття її репутаційного, економічного, освітнього, соціального потенціалу;

- здійснення публічної дипломатії, транслювання українського досвіду розбудови демократії, цінностей рівності і свободи як основних ідей Революції Гідності.

Національна культура є одним із інструментів формування іміджу держави та засобом її інтеграції у світовий культурний простір. Останні роки характеризуються труднощами соціально-економічного та політичного характеру, зміною векторів зовнішніх культурних відносин, тому необхідна адекватна реакція держави і зростання громадської активності в галузі міжнародного культурного співробітництва.

Пріоритети розвитку культурного контенту, зокрема, вплив культури на суспільство є значно потужнішим, ніж той, що відображений сьогодні у законодавстві і державних документах. Тому, аби «м'яка сила» працювала ефективно, слід звільнитися від звуженого бачення її місії, завдань та можливостей, дозволити їй проявити свій соціальний потенціал, можливість впливати на економічний розвиток країни та екологію, не лише вважатися, а й бути чинником, що відіграє свою вагомую роль у міжнародній політиці та долучається до формування здорових міжнародних відносин.

Розвиток культурної дипломатії, насамперед, залежить від того, як будується культурна політика держави. Вона має стимулювати розвиток культурної сфери, сприяючи створенню якісного і конкурентоспроможного культурного продукту.

Складовою культурної політики має бути й політика промоції культури, яка, з одного боку, просуватиме культурний продукт на нові ринки, а з іншого – стимулюватиме його високу якість. Очевидно, що питання якості культурного контенту залежить від його цільової аудиторії. Тому серед пріоритетних напрямів розвитку та інституалізації культурної дипломатії – системне впровадження моніторингових і аналітичних досліджень щодо сприйняття України у світі та попиту на український культурний продукт у окремих країнах. Це ґрунтова робота, яка передбачає відстеження культурних подій української сторони за кордоном для подальшого аналізу і прогнозування.

Аналіз культурної присутності України в інших країнах світу, практично відсутній на

сьогодні, є можливим за умови достатньої кількості об'єктивної інформації та статистики. У найближчому часі збір даних для досліджень може бути однією з функцій реформованих культурно-інформаційних центрів при дипломатичних представництвах України.

Збільшення кількості культурних проєктів, програм, днів української культури за кордоном, друкованих і електронних видань, телепередач виправдають себе як засіб підвищення інтересу закордонної громадськості до української культури.

Посилюється роль прямих зв'язків між установами культури та закладами освіти. Повною мірою неоціненим елементом є активна участь в культурних обмінах бізнес сектору. Його представники розвивають багатопланові контакти із зарубіжними партнерами, включаючи реалізацію масштабних проєктів. Однак у даний період Україна значно програє на тлі активних дій зарубіжних партнерів. Провідні світові держави розглядають даний аспект, в якості одного із рушійних стратегічних напрямків зовнішньої політики.

Складовою нової міжнародної культурної політики України має стати державні, бізнес та неурядові організації і навчальні заклади, окремі митці і діячі розрізнені, однак, мають об'єднати свої зусилля та налагодити взаємодію. Дієва стратегія в галузі культури стане орієнтиром для ефективної реалізації завдань, що ставить перед нами сьогодення.

Зовнішня культурна політика з урахуванням ролі культури дасть змогу надати додаткову динаміку двостороннім відносинам із зарубіжними країнами на даному напрямку та ліквідувати неузгодженість на національному рівні, збільшити туристичну привабливість держави та активізувати реалізацію Україною своїх інтересів на міжнародному рівні.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Україна є цікавою для Європи, з огляду на багатство національної культури – як традиційної так і сучасної. Про інтеграцію України до європейського простору неможливо говорити без врахування важливості культурного співробітництва й культурних обмінів, а головне – збереження власної культурної ідентичності.

Напрями представлення української культури в Європі і світі були проаналізовані і сформовані із урахуванням національних умов у працях Національного інституту стратегічних досліджень. Загалом представлення української культури в світі,

зокрема в Європі можливе на кількох рівнях: створення відповідних інформаційно-культурних установ у європейських містах; підтримка державою окремих спільних культурно-мистецьких проєктів, ініційованих громадським сектором; підтримка програм і проєктів Європейської Комісії та Ради Європи.

Центри української культури діють у місцях, концентрованого проживання українців. Відповідно серед їхніх програм переважають просвітницькі, фольклорні, історичні. Модернізуючи існуючі центри, потрібно зважати на те, що первісно їхнім призначенням було задоволення потреб діаспори, а не представлення інтересів української культури за кордоном.

Отже, артикулюючи проблеми розвитку культурної дипломатії у просторі державної політики слід на державному рівні сприяти розробці концептуальних засад функціонування інституту культурної дипломатії України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Астахов Е. М. Мировая практика культурной дипломатии / Е. М. Астахов // Диалог культур и партнерство цивилизаций: VIII Международные Лихачевские научные чтения, 22–23 мая 2008 г. – 45 с.
2. Здіорук С. І. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті: аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К.: НІСД, 2012. – 57 с.
3. Кольбер Ф. Маркетинг у сфері культури та мистецтв / Ф. Кольбер, Ж. Нантель, С. Білодо, Дж. Д. Річ: пер. з англ. Я. Яринича. – Львів: Кальварія, 2004. – 240 с.
4. Популяризація, промоція, реклама художніх творів і культурних благ: світовий досвід та українська практика: Звіт про науково-дослідну роботу за 2013 р. / М-во культури і туризму України; Український центр культурних досліджень. – К.: МКТУ, УЦКД, 2013. – 199 с.
5. Реалізація державної політики у галузі культури: пріоритети, здобутки, перспективи. Охорона культурної спадщини: аналітичний звіт МКТУ за 2012 р. / М-во культури і туризму України. – К.: МКТУ, 2013. – 81 с.

REFERENCES

1. Astakhov, E. M. (2008). *Myrovaya praktyka kul'turnoy diplomatyy*. [World practice of cultural diplomacy]. Moscow.
2. Zdiuruk, S. I. (2012). *Kul'turna polityka Ukrainy: natsional'na model' u yevropeys'komu konteksti: analit. dop.* [Cultural Policy of Ukraine: National Model in European Context]. Kyiv.

3. Kol'ber, F. (2004). *Marketynh u sferi kul'tury ta mystetstv*. [Marketing in the field of culture and arts]. Lviv.

4. Populyaryzatsiya, promotsiya, reklama khudozhnikh tvoriv i kul'turnykh blah: svitovyy dosvid ta ukraïns'ka praktyka: Zvit pro naukovo-doslidnu robotu za 2013 r. [Popularization, promotion, advertising of artistic works and cultural goods: world experience and Ukrainian practice]. Kyiv.

5. *Realizatsiya derzhavnoyi polityky u haluzi kul'tury: priorytety, zdobutky, perspektyvy. Okhorona kul'turnoyi spadshchyny: analitychnyy zvit MKTU za 2012 r.* [Realization of state policy in the field of culture: priorities, achievements, perspectives]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КЛЕПАР Марія Василівна – кандидат

педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкового навчання ДВНЗ «Прикарпатський національний університет» імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KLEPAR Maria Vasylivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of pedagogy of elementary education of the secondary school «Precarpathian National University» named after Vasyl Stefanyk.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers.

Дата надходження рукопису 09. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул

УДК 378.147:793.

ЛИМАНСЬКА Ольга Вікторівна –

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
e-mail: Olgalymanska@gmail.com

БАРАБАШ Ольга Володимирівна –

старший викладач кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
e-mail: Elezoveta-Victorovna@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В останні роки більшість європейських країн переглянули вимоги щодо професійної мистецької освіти. Україна також поступово переходить на нові стандарти, які орієнтовані на системну організацію вимог до підготовки фахівця. Значно актуалізуються проблеми підготовки майбутніх учителів з високим рівнем професійної компетентності, що в першу чергу виявляється у здатності творчо розв'язувати складні професійні завдання в практичній діяльності, виконувати нестандартні проекти й нести за них відповідальність.

Творчі проекти в професійній підготовці хореографів спрямовані на практичне застосування знань, а в процесі реалізації – набуття нових.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Такі вчені, як: І. Зимня, О. Пометун, О. Семенов, А. Хуторський, наголошують, що в ході реалізації компетентнісного підходу в педагогічній

освіті формуються вміння та навички, які вдосконалюють усі компетентності особистості. Компетентнісний підхід є основою інноваційних процесів в освіті й пов'язаний із впровадженням у навчальний процес нових технологій.

Проблеми професійної підготовки фахівців спеціальності «Хореографія» на засадах компетентнісного підходу сучасної мистецької освіти досліджують: Л. Андрощук, О. Бурля, С. Забредовський, Т. Медвідь, Ю. Ростовська, Л. Цветкова та ін. Окремі аспекти формування професійної компетентності хореографів розглядають у своїх працях: О. Мартиненко, Т. Медвідь, О. Філімонова, Т. Фурманова та ін.

Впровадження нових технологій у мистецьку освіту, зокрема проектного навчання досліджують Г. Падалка, О. Олексюк. Окремо слід відзначити дослідження Л. Андрощук щодо впровадження творчого хореографічного проекту в професійній підготовці майбутніх учителів хореографії.